

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Ресурсний центр з інклюзивного навчання та спеціальної освіти

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА
ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ:
ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ»**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

І науково-методичного семінару

(Івано-Франківськ, 14 вересня 2022 року)

*Рекомендовано Вченою радою Педагогічного факультету
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника*

Актуальні проблеми спеціальної освіти та інклюзивного навчання: підготовка фахівців. Збірник матеріалів I науково-методичного семінару (14 вересня 2022 р.) / Упор. С. В. Чупахіна, Т. Б. Качак. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. 104с.

Статті подано в авторській редакції

У збірнику вміщено матеріали I науково-методичного семінару «Актуальні проблеми спеціальної освіти та інклюзивного навчання: підготовка фахівців», присвячені питанням підготовки та професійного зростання фахівців зі спеціальної освіти в умовах воєнного стану; розвитку спеціальної освіти та інклюзивного навчання у Івано-Франківській області; налагодження соціального партнерства різних інституцій для розвитку освіти осіб з особливими освітніми потребами.

© Педагогічний факультет
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, 2023

ЗМІСТ

КАС'ЯНЕНКО Оксана. Переваги дистанційної освіти по відношенню до навчання учнів з особливими освітніми потребами	5
КУДЯРСЬКА Тетяна. Полісенсорний підхід у роботі сучасного корекційного педагога	9
ЛАЗАРОВИЧ Надія. Театралізована діяльність як засіб подолання порушень мовлення обдарованих дітей старшого дошкільного віку в ЗДО	15
ЛЕОНТЬЄВА Тетяна. Філософія гуманістичного підходу до розвитку освіти	21
МАРЧЕНКО Інна. Система спеціальної освіти в сучасних умовах: проблеми та перспективи розвитку теорії і практики логопедії	23
МАТВЕЄВА Наталія. Організація логопедичної допомоги дітям в умовах воєнного стану	31
СОЙЧУК Руслана. Організація інклюзивного навчання у ЗВО: закордонний досвід	36
ЧУПАХІНА Світлана. Практико-орієнтована підготовка фахівців зі спеціальної освіти	41
КАЧАК Тетяна. Розвиток комунікативної компетентності майбутніх логопедів у процесі вивчення дисципліни «Академічна риторика»	46
БЕНИШ Єлизавета, ПОТАПЧУК Тетяна. Особливості впливу психічних розладів на мовленнєвий розвиток особистості дитини	49
ГАВРИЛИШИН Марія, ЗАМІЩАК Марія. Особливості психологічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами	53
ЗАЦЕПАНЮК Мар'яна, ПОТАПЧУК Тетяна. Мовлення дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення: основні поняття	57

ІЛЬНИЦЬКА Уляна, ПОТАПЧУК Тетяна. Взаємодія закладів дошкільної освіти з родинami вихованців на засадах педагогіки партнерства	61
ІЛЬЧИШИН Ірина, СМЕРЕЧАК Леся. Стратегії формування соціальної компетентності дитини з ООП	66
ЛЕСЮК Ольга, ПОТАПЧУК Тетяна. Особливості комунікативних умінь у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення	71
МАТЛЯК Вікторія. Розвиток активного словника дітей середнього дошкільного віку з дизартрією засобом дидактичної гри	76
МИКИТИН Анастасія, ПОТАПЧУК Тетяна. Особливості використання комп'ютерних технологій в логопедичній роботі з дітьми з порушенням мовлення	79
ПЛАСТОВЕЦЬ Вікторія, ПОТАПЧУК Тетяна. Логопсихологічний супровід родини, що виховує дитину з порушенням мовлення	82
РОДЧИН Роксолана, ПОТАПЧУК Тетяна. Розвиток зв'язного мовлення у дітей з ООП засобами сюжетно-рольової гри	85
СЕМКІВ Мар'яна, ПОТАПЧУК Тетяна. Історія української логопедії	88
КУДЯРСЬКА Тетяна, ГРИНЧАК Анжела. Лікувальна фізична культура у системі корекційно-розвивальної роботи з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення	92
КУДЯРСЬКА Тетяна, БІЛЯКОВА Жанна. Попередження порушення мовлення у дошкільників засобами сімейного виховання	96
ГОЛОВАТЮК Юлія, КАЧАК Тетяна. Формування активного словника у дітей з порушенням мовлення	100

Руслана Соичук,
*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри
педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне, Україна*

Ruslana Soichuk,
*Doctor of Sciences (in Pedagogy), Professor,
Head at the Department of
Primary, Inclusive and Higher Education Pedagogy
Rivne State University of the Humanities,
Rivne, Ukraine,*

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЗВО: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

ORGANIZATION OF INCLUSIVE EDUCATION IN HIGH SCHOOLS: FOREIGN EXPERIENCE

Проаналізовано закордонні моделі фінансування інклюзивної освіти та організації вищої освіти; зацентовано на створенні безбар'єрного освітнього середовища та організацію освітнього процесу для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в закладах вищої освіти, зокрема низку шляхів для успішного вирішення означеного.

Ключові слова: *інклюзивна освіта, заклади вищої освіти, закордонний досвід інклюзивного навчання, здобувачі вищої освіти, безбар'єрне освітнє середовище, освітній процес.*

Foreign models of financing inclusive education and organization of higher education were analyzed; attention is focused on the creation of a barrier-free educational environment and the organization of the educational process for students with special educational needs in institutions of higher education, in particular, a number of ways to successfully solve this problem.

Key words: *inclusive education, institutions of higher education, foreign experience of inclusive education, students of higher education, barrier-free educational environment, educational process.*

Україна вибрала європейський шлях розвитку, що актуалізує такі його вектори: реформування вітчизняної системи освіти, формування європейських цінностей, зміну філософії освіти, імплементацію інклюзії в усі сфери життєдіяльності людини. Водночас нині, в час агресії росії проти української державності, спостерігаються несприятливі тенденції щодо поширення інвалідності в Україні, відтак постає нагальна необхідність розв'язання проблем щодо освіти молоді з особливими освітніми потребами. У провідних країнах світу накопичений значний досвід з інклюзивного навчання здобувачів освіти, вивчення якого сприятиме впровадженню інклюзії у вітчизняні заклади вищої освіти задля забезпечення якісної організації освітнього процесу та успішної соціалізації молоді з особливими освітніми потребами.

Слід зауважити, що в провідних країнах світу виокремлюють три моделі фінансування інклюзивної освіти, а саме:

1. Результативна модель (output-basedmodel) – згідно з якою фінансування закладів вищої освіти здійснюється за результатами спеціальних тестів.
2. Кількісна модель (child-basedmodel) – фінанси, котрі виділила центральна влада, надходять у регіони й муніципалітети відповідно до кількості осіб з ООП, що потребують освіти, або згідно з переписом населення, на частку якого припадає певна кількість осіб з ООП чи згідно з фіксованою кількістю грантів однакового обсягу.
3. Ресурсна модель (resource-basedmodel) – обсяг фінансування відбувається з урахуванням кількості надання послуг, а не кількості осіб, що їх потребують [2, с. 139].

Аналіз законодавчих та організаційних підходів у країнах Європейського Союзу дає можливість визначити певні моделі організації освіти, що передбачає децентралізацію та організацію на місцях допомоги молодим людям з особливими освітніми потребами:

– реалізація антидискримінаційних концепцій на всіх рівнях, що передбачає однакові можливості для всіх, доступність і спеціалізоване викладання в закладах вищої освіти;

– законодавча регламентація вступу осіб з ООП до закладів вищої освіти, що зорієнтовує на розроблення та введення в дію цілісної системи підтримки здобувачів з ООП;

– створення ресурсних центрів, що визначає інтеграцію та імплементацію інклюзії (лікування коштом підприємства, набуття нових елементарних навичок – комп'ютерний набір, садівництво, механізація, малярство тощо; завчасна

підготовка майбутнього робочого місця тощо) [2, с. 154].

У світлі викликів сьогодення організація інклюзивного навчання для здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами в закладах вищої освіти має бути зорієнтована насамперед на розв'язання таких питань: створення безбар'єрного освітнього середовища та організація освітнього процесу в закладі освіти. Відтак, означене передбачає шляхи їхнього досягнення:

- Формування інклюзивної культури та філософії інклюзії на основі прийняття особистості з ООП у загальноосвітній простір.
- Створення безбар'єрного фізично та психологічно сприятливого освітнього середовища для всіх здобувачів освіти, зокрема й з особливими освітніми потребами, що передбачає розбудову й модернізацію архітектурних, комунікаційних, інженерних об'єктів та обладнання аудиторій, навчальних корпусів відповідно до вимог універсального дизайну та їхнє оснащення сучасною мультимедійною технікою і т. ін.
- Розроблення індивідуального плану навчання (вільне відвідування, індивідуальний графік, дистанційне, змішане навчання) з урахуванням індивідуальних потреб здобувача освіти, що передбачає можливе збільшення тривалості навчання на рік чи пів року задля збереження якості підготовки майбутніх фахівців. Також передбачається коригування розкладу та пристосування під особливі потреби здобувача освіти з ООП графіка навчання, проходження практик і т. ін.
- Використання індивідуального та індивідуально-групового підходів за категоріями (вади зору, слуху, мовлення, опорно-рухового апарату й т. ін.) задля модифікації застосування методів і технічних засобів навчання без зниження якості організації освітнього процесу.
- Організація та діяльність волонтерських громадських об'єднань, груп, кооперацій задля допомоги здобувачам з ООП.
- Діяльність кураторів, асистентів, тьюторів за можливої участі здобувачів на платній і безоплатній основі з наданням різновиду підтримки та консультацій здобувачам з ООП.
- Органи студентського самоврядування мають забезпечити організацію та контроль питань щодо навчання й соціалізації здобувачів з ООП в умовах закладу освіти.

- Використання інноваційних технологій і цифрових розробок, котрі сприяють створенню безбар'єрного середовища для спілкування й навчання, полегшують засвоєння навчального матеріалу (генератори мовлення, мобільні додатки, електронні записники Брайля, електронні лупи для здобувачів зі слабким зором тощо), розроблення стратегії підтримки осіб з ООП.
- Підготовка педагогів до роботи зі здобувачами освіти з ООП і систематичне підвищення кваліфікації викладачів з інклюзивної освіти.
- Створення та діяльність у межах співпраці міжуніверситетських груп фахівців із питань інклюзивного навчання, до складу яких входять і викладачі з інвалідністю, котрі особистісно й професійно самоствердилися та зорієнтовані на обмін досвідом із колегами щодо планування, вдосконалення освітнього процесу, інформаційного та навчально-методичного забезпечення й т. ін.
- Координація діяльності та активна соціалізація здобувачів з ООП в умовах закладу освіти під керівництвом провідного викладача (професора) структурного підрозділу задля успішного навчання та перебування в закладі освіти.
- Співпраця всіх учасників інклюзивного освітнього процесу, команди фахівців в умовах інклюзивного освітнього середовища; залучення різних фахівців до інклюзивного процесу задля надання підтримки особам з ООП.
- Здійснення обов'язкових витрат на здобувачів з ООП, що передбачено в закладі вищої освіти й регламентовано в державному законодавстві, чи через отримання грантів.
- Запровадження особистої карти здобувача освіти з ООП у більшості країн Європейського Союзу, що передбачає внесення всіх необхідних даних задля того, аби педагоги й психологи й надалі їх вивчали, й урахування означених особливостей під час організації освітнього процесу з метою його корекції відповідно до потреб і запитів здобувача з ООП.
- Включення здобувачів освіти в активне інформаційне інклюзивне середовище, систематичне інформування про можливості життєдіяльності особистості з ООП, зокрема працевлаштування, участі в різноманітних конкурсах, грантах, акціях і т. ін.; залучення до проходження спецкурсів та організація і проведення зустрічей із фахівцями з інклюзії, що уможливорює подальшу успішну реалізацію особистості з ООП та поглиблення знань про форми й методи роботи зі

здобувачами освіти з ООП.

- Підтримка інклюзії в громадських організаціях, соціальних і психолого-педагогічних службах [1; 2; 3; 4].

Інклюзивна вища освіта в Україні постає як система освітніх послуг, що передбачає поєднання елементів спеціальної та інклюзивної освіти, котра базується на принципах педагогіки партнерства, толерантності, діалогізму, свободи, рівності та доступності тощо [1]. Таким чином, проведений аналіз наукових джерел із проблеми закордонного досвіду інклюзивного навчання у ЗВО засвідчує, що в міжнародній практиці накопичено значний досвід вищої освіти осіб з інвалідністю. Відтак імплементація кращих інклюзивних практик у вітчизняні заклади вищої освіти сприятиме створенню безбар'єрного освітнього середовища та соціалізації студентської молоді з ООП.

Перспективи подальших дослідницьких пошуків убачаємо в аналізі, узагальненні й адаптації до сучасних умов інклюзивної освіти закордонного досвіду навчання, розгляді методів організації інклюзивного навчання здобувачів освіти в умовах безбар'єрного освітнього середовища закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Давиденко Г. В. Теоретико-методичні засади організації інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу : автореф. ... дисертації доктора пед. наук: 13.00.01/ Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України. Київ, 2015. 40 с.
2. Іванова О. В. Організація інклюзивного навчання в країнах західної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 011 – Освітні, педагогічні науки спец. 13.00.01 / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2019. 285 с.
3. Сойчук Р. Сучасні вимоги до майбутнього педагога об'єднаної Європи ХХІ ст. *Нова педагогічна думка*. 2021. №3 (107). С. 41-47.
4. Сойчук Р. Л. Професійні вимоги до майбутнього викладача ЗВО у контексті європейських інтеграційних процесів. *Професійна підготовка майбутніх педагогів: теоретико-прикладні аспекти: монографія* / Боровець О. В., Бричок С. Б., Гудовсек О. А., Міщень О. М., Сойчук Р. Л., Третяк О. М., Яковишина Т. В.; за наук. ред. Р. Л. Сойчук. Рівне : О. Зень, 2021. С.7-39 (260 с.).

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА
ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ:
ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ.
ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
І НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО СЕМІНАРУ**

(14 вересня 2022 р.)

Упорядники: Світлана Чупахіна, Тетяна Качак.
Івано-Франківськ:

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
2023

Підписано до друку 12.01.2023 р.

